

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף קליטת תלמידים עולים

סיפורי עלייה

סיפורם של תלמידים
עולים

שנת הלימודים תשע"ד – 2013 – 2014

תוכן העניינים

.....הקדמה, הגב' מאיה שריר

.....פתח דבר

.....סיפורו של מנדה שעלה מאתיופיה

.....סיפורה של יוליה שעלתה מאוקראינה

.....סיפורה של מאיה שעלתה מארצות הברית

.....סיפורו של הבטו שעלה מאתיופיה

.....סיפורה של קרלה שעלתה מצרפת

.....סיפורו של סטיבן שעלה מרוסיה

.....סיפורה של ברברה שעלתה מצרפת

.....סיפורו של ערן תושב חוזר מארצות הברית

.....סיפורו של סמואל שעלה מצרפת

.....סיפורו של סאול שעלה מוונצואלה

.....סיפורו של טיאגו שעלה מברזיל

אנשי חינוך יקרים,

מהותה של חוברת זו היא בהסתכלות על האדם.

במערכת החינוך בישראל לומדים תלמידים רבים שלא נולדו בישראל. תלמידים אלה מגיעים ממגוון גדול של מדינות ומתרבויות למידה שונות מאלה הנהוגות בבית הספר הישראלי.

התלמיד העולה אשר מגיע לישראל נאלץ להתמודד עם קשיים רבים כדי להשתלב במארג החיים בחברה בכלל ובמערכת החינוך הישראלית בפרט. בישראל הוא פוגש מקום חדש, תמהיל חדש של אנשים, מנהגים חדשים ותרבות חדשה. נוסף על כל אלה התלמיד העולה דובר שפה שונה ורגיל לתרבות למידה אחרת, שבה דפוסי למידה שונים (למשל בהשתתפות בכיתה, בהכנת שיעורי הבית, בדרכי הצינון וההערכה ובקשר של בית הספר עם ההורים ועם הקהילה).

מתוך כך, כדי שנוכל לסייע לתלמידים העולים בתהליכי הקליטה וכדי שנאפשר להם השתלבות מיטבית, עלינו להכיר אותם ואת הסיפור המלווה אותם, מהיכן באו, מה הם מביאים איתם, מהם הרגלי הלמידה שלהם ומהם הרצונות והמאווים שלהם. כמו כן עלינו להתייחס להיבטים הרגשיים והחברתיים לצד התייחסות להיבטים הלימודיים.

מטרת החוברת היא להאיר את התלמידים העולים היושבים בקרבנו והיא מהווה נדבך נוסף לחוברת הסטנדרטים לקליטת תלמידים עולים ולתיק תלמיד עולה.

... "שם ישתתף אל מצפונות לוי שם המצונות צו. את שני הסלים

הכבדים שאתי לוי. עמדה שם קבוצת תיירי סביה המצפיק

ושימתי להם נקבוצת ציון. "אתם פואים את האיש הלה עם

הסלים? קצת ימינה מפאסו נמצאת קשת מן התקופה הפואית

קצת ימינה מפאסו. "אבל הוא צי הוא צי" אמרתי בלבי:

השאלה תבוא רק אם ישיבו להם: אתם רואים שם את הקשת
מן התקופה הרומית? לא חשוב: אבל איזה קשת שמאלה
ולמטה ממנה יושב אדם שקנה פירות וירקות לביתו."

תיירטו! יהודה צמיחי

בדפים הריקים אשר בסוף החוברת אתם מוזמנים לגלות את הסיפור של התלמידים
העולים הלומדים בכיתתכם ולהעלות את סיפורם בכתב.

נשמח לקבל מכם סיפורים נוספים.

בהנאה ובהצלחה,

מאיה שריר

מנהלת אגף קליטת תלמידים עולים

המינהל הפדגוגי

פתח דבר

בבתי ספר רבים לומדים תלמידים עולים, שיש להם סיפור אישי המתאר את חייהם בארץ המוצא, את תהליך העלייה שלהם לארץ ואת התמודדותם עם השילוב בחברה הישראלית. תהליך הקליטה והשילוב של תלמידים עולים בכיתות הוא מורכב ורצוי להביא את התלמידים, שעלו זה מכבר, לקדמת הבמה ולאפשר להם להשמיע את קולם. השיח הערכי המתקיים כיום במערכת החינוך והנושא המרכזי "האחר הוא אני" הינם תשתית טבעית לקליטת עלייה ולדין בנושאים כמו: הכלה, מניעת הדרה ושילוב בין תרבותי.

מטרת החוברת היא להציג פעילות חינוכית המקדמת קליטה ושילוב של תלמידים עולים. בחוברת תמצאו את סיפורם של אחד עשר תלמידים אשר עלו בשנים האחרונות לישראל או שחזרו לארץ לאחר שהות של מספר שנים בארצות שונות. מדריכי האגף ראינו תלמידים עולים ועודדו אותם לספר את סיפורם. הנחת המדריכים, המראיינים, הייתה, שקשר אישי ושהבעת עניין בחיי התלמידים החדשים יהוו תשתית ללמידת השפה העברית ולשילוב חברתי.

בסוף שנת הלימודים תשע"ג, הגיעו למטה האגף סיפורים רבים, מעבר לציפיות! הפעילות בשטח הורחבה ומורים רבים יישמו אותה עם תלמידים עולים בתוך הכיתות או כפעילות בבית הספר.

בעקבות הפעילות הראשונית הזו, החלטנו לרכז חלק מהסיפורים ולהוציאם לאור.

החוברת מושתתת על תפיסות פדגוגיות הרואות בחיבור האנושי בין התלמיד והמורה בסיס ללמידה ועל תפיסות במחקר האיכותני הרואות בסיפור האישי ביטוי לעולם הפנימי, לתרבות ולשפה.

"אנשים הם מספרי סיפורים מטבעם", כותב דר' אשר שקדי (2003) בספרו "מילים המנסות לגעת". "הסיפור הוא הנוף שבתוכו אנו חיים כבני אנוש ומתפקדים כאנשים המוצאים משמעות". הוא מוסיף: "ההנחה המונחת בתביעה לשימוש בנרטיב במחקר הסוציולוגיה, הפסיכולוגיה והחינוך היא תפיסת העצמי האנושי כמספר סיפורים וכמבנה נרטיבי אודות עצמו ואודות החיים החברתיים. סיפורים הם חלק מזהותנו ומתרבותנו. אנו יוצרים סיפורים על עצמנו שאותם אנו מעבירים בצורות מגוונות לחברנו. הנרטיב העצמי הזה מאפשר לנו להבין מי אנחנו ולאן אנו מתקדמים בחיינו."

על מנת לתת ביטוי לצורך האנושי לספר את הסיפור האישי, פיתחנו באגף כלי חינוכי שבו יש מפגש בין הילד העולה והמחנך. כלי זה מעודד את התפיסות של חינוך דיאלוגי שבו מורים

נחשפים לחייהם של תלמידיהם ולומדים להכירם. מדובר בהקשבה שאינה שיפוטית, שאינה מניחה שידע אחד טוב מידע אחר ושמכבדת את עולמם התרבותי של הלומדים.

התקשורת של התלמידים העולים עם סביבתם החדשה מצומצמת בגלל קשיי שפה ופרשנות שונה של קודים תרבותיים. בכלי הוראה זה, המורים יוזמים מצבים שבהם יוכלו התלמידים לספר על עצמם בעברית או בשפת אמם. בעקבות הדיאלוג ניתן לגבש תכנית עבודה ארוכת טווח אשר תתרום לקליטה מיטבית.

אנו רואים בסיפור האישי, **כלי הוראה/למידה יישומי** הכולל שלבים מובנים המסייעים בקליטה של התלמידים העולים בכיתה ובבית הספר. **הסיפורים האוטנטיים** עשויים להוות חומר לימודי לצוותים חינוכיים ולתלמידים.

כדי לייצר סביבה לימודית שבה יספרו התלמידים את סיפורם, אנו מציעים לבצע את השלבים האלה:

בשלב הראשון, **המורה עורכת ראיון** עם התלמידים העולים (ניתן להיעזר במגשרים, במורים או בתלמידים דוברי שפות ארצות המוצא).

מטרות הפעילות:

- לעודד את התלמידים להציג את ה"הקול האישי".
- לאפשר לתלמידים לספר את הסיפור מהזווית האישית ולהעביר מסר לסביבה הקולטת, כיצד הם רוצים שסביבתם החדשה תתפוס אותם.
- לאפשר לתלמידים לספר על זיכרונותיהם מסביבת הלימוד בארץ המוצא ולתאר את תחושותיהם בבית הספר בישראל.
- לקיים ראיון פתוח שבו המורה שואלת שאלות מנחות בלבד. רק במקרים שבהם לא נוצר שיתוף הפעולה המצופה, יתקיים ראיון מובנה של שאלות ותשובות.

בשלב השני, **המורה רושמת את הסיפור** באופן הקרוב ביותר לדברי התלמידים.

בשלב השלישי, **המורה מאתרת** נקודות חוזק של התלמידים ומזהה צרכים ייחודיים ודרכים לאפשר לתלמידים חוויות הצלחה בראשית דרכם בארץ החדשה.

ועוד...

הסיפור של התלמיד עשוי להוות מרכיב בתכנית הלימודים האישית, לחשוף מאוים, תחומי פעילות אהובים וסיפורי הצלחה מהעבר.

"הסיפור האישי" שנוצר מאפשר לפרסם את הסיפור, לתנוך אותו לתלמידים הוותיקים ולהביא לקדמת הפעילות הבית ספרית את נושא קליטת התלמידים העולים.

שימו לב: יש לדאוג לאישור התלמיד ואישור הורים, כנדרש בחוק צנעת הפרט.

הסיפורים כפי שסיפרו התלמידים, מובאים בחוברת כמעט ללא כל עריכה. חמשת הסיפורים הראשונים מלווים בהארות של "המורה ישראל", מורה דמיוני שקולט תלמידים עולים. התובנות ודרכי הפעולה של המורה הדמיוני, מדגימות כיצד ניתן לחלץ מידע הן לגבי התלמיד ועולמו והן לגבי סביבת הלמידה בארצות המוצא. באמצעות המידע וההיכרות עם התלמיד ניתן לבנות תכנית עבודה אישית לשילוב מיטבי.

מקווים שתרגשו כפי שאנו התרגשנו בעת קריאת הסיפורים.

ביבליוגרפיה:

- שקדי (2003), מילים המנסות לגעת, מחקר איכותני-תיאוריה ויישום, תל אביב: הוצאת רמות אוניברסיטת תל-אביב.
- א.נווה וא. יוגב (2002), היסטוריות – לקראת דיאלוג עם האתמול, תל אביב: הוצאת בבל.
- בן עזר (2007), המסע – סיפורי המסע של יהודי אתיופיה לישראל 1977-1985, ישראל: הוצאת מודן.

סיפורו של מנדה

בן 14 , עלה מאתיופיה

נולדתי בכפר אלפה. חייתי בכפר עד גיל 12 , לא למדתי בבית ספר, הייתי רועה צאן .

היו לי 50 פרות והרבה עיזים .

הייתי רועה את כל הצאן לבד בלי עזרה של אף אחד. הייתי קם בשעה שבע בבוקר כל יום והולך לצאן ולוקח אותם לשדות, לא פחדתי הייתי לוקח אינג'רה בתיק והייתי נח ואוכל.

הצאן היה הולך לנהר לשדות ולאכול עשב בשדות עזובים. בשעה שבע בערב הייתי חוזר הביתה ומכניס את הפרות לרפת. יום אחד ברחו לי פרה ורצה לגשר הגיעה לגשר ונפלה מהגשר ומתה.

אני רצתי מהר לספר לאבא שלי, הבית שלי היה רחוק כשהגעתי סיפרתי לאבא על הפרה שנפלה מהגשר, אבא כעס עלי מאוד שלא שמרתי טוב על הפרות .

כששמעו את הסיפור המשפחה שלי, אבא קרא לכולם כ-20 איש מהמשפחה כדי לעזור לנו להרים אותה. לקחתי את כולם לגשר וכשהגיעו ראינו שהפרה מתה. הרמנו את הפרה כ-10 איש עד הבית שלי. המשפחה שלי ואבא הפשיטו לפרה את העור ומכרנו אותו בשוק. את הפרה זרקנו לאכילה לחיות.

מאלפא עברנו לגור בגונדר. שנה וחצי בגונדר. למדתי בכיתה א' בבית ספר נקוצ' למדתי עברית אמהרית ויהדות.

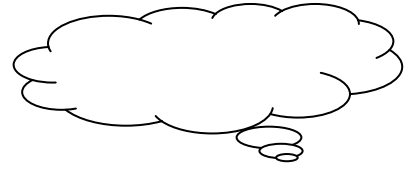
היה לי קשה מאוד בלימודים משום שאף פעם לא למדתי. ההורים שלי לא עבדו , הם היו בבית במשך היום. יום אחד כשהתפללנו בבית הכנסת הגיע משהו לבית הכנסת והודיע לנו שאנחנו עולים לארץ ישראל.

מגונדר נסענו לאדיס אבבה במשך יומיים. ישנו בדרך בבית מלון, הגענו לאדיס אבבה ושהינו שם יומיים. ובערב עלינו למטוס לארץ ישראל. הכל היה בשקט, כדי שאף אחד לא ישמע ולא ידע שעלינו לישראל. עלינו לארץ ישראל.

שהגענו לארץ ישראל, לקחו אותנו למרכז קליטה בית אלפא. אחרי חודש במרכז קליטה, התחלתי ללמוד בישיבה התיכונית.

כשהתחלתי ללמוד היה לי קשה, אבל לאט, לאט אני מתקדם ולומד לדבר בעברית ולכתוב.

אחרי שהייתי חצי שנה בישיבה, אני יודע הרבה דברים.

- מחשבות ותובנות של "המורה ישראל" בעקבות סיפורו של מנדה:
- חשתי את הקרבה בין האדם לטבע כמשהו טבעי ואותנטי.
 - מובן שהיחס של מנדה ללמידה משמעותית אינו תלוי בלמידה אקדמית.
 - התרגשתי מעוצמת המחויבות שלו למשפחה ולחובותיו במסגרת המשפחתית.
 - נדהמתי לגלות עד כמה מהר הוא הסתגל והתאים את שאיפותיו להצלחה במסגרות המקובלות בארץ.

דרכי פעולה של "המורה ישראל":

- ללמוד להוקיר את הלמידה שאינה אקדמית.
- לבנות מיפוי ידע שיכבד ויאפשר למנדה לבטא את מגוון יכולותיו.
- לשלב אותו במסגרות בלתי פורמאליות שבהן יוכל לתת ביטוי לכושר ההובלה והאחריות כמו: תנועות נוער, מתנ"ס.

סיפורה של יוליה

בת 18, מהעיר קוחובקה באוקראינה

נולדתי בעיר קוחובקה באוקראינה. עליתי עם אמי בגיל 15 ועוד אח שעלה בגיל 13. הגענו לירושלים עם בעלה של אמא שהוא יהודי. משפחתי היחידה בארץ היא האבא של הבעל של אמא, שגר בתל אביב.

הגעתי לארץ בנובמבר 2009 ולמדתי באולפן, הידע שלי בעברית היו המילים שלום ולילה טוב. אני זוכרת את המורים באולפן. היו שם 20 ילדים היו גם בני 13 וגם בנות דתיות מאמריקה ומדרום אפריקה. היינו חבורה, רביעייה שהיו חברים טובים מאוד. היו שם מסיבות וכל חג עשו משהו מיוחד שארגנה העובדת הסוציאלית, אהבתי ללמוד שם למרות הקושי בהתחלה ללמוד את השפה. בסוף 2010 נכנסתי לכיתה י'א, כמעט ללא שפה, אך עם מוטיבציה גבוהה.

באוקראינה למדתי עד כיתה ט' בביה"ס כללי. הלימודים משעה 8:00-15:00, בית הספר היה במרחק 20 דקות הליכה מהבית. בכיתה היו 30 תלמידים.

אהבתי רק את המורה למתמטיקה שהבינה אותי. כל התלמידים פחדו מהמורים וישבו בשקט בכיתה. מי שמדבר מקבל ציון שלילי. (הציונים בין 5-1, 5 הציון הגבוה). אל המורה פונים בשם הפרטי ובשם של האבא. המורים פונים לתלמידים בשם ובשם משפחה. אם הם פונים לתלמיד רק בשם משפחה זה כדי להפחיד ולאיים. הלימודים הם קשים, מורים לא באים לקראת התלמיד, לא עוזרים. רק המורה למתמטיקה שאהבתי נתנה עזרה לפני שהתחילו הלימודים בשעה שבע בבוקר. מי שרצה לאכול בבית הספר היה צריך לשלם על הארוחה. בביה"ס הייתה הרגשה שהתלמידים התחלקו לקבוצות חברתיות, מעמדות. בביה"ס לא הייתה תלבושת אחידה.

בסוף כיתה ט' עברתי למכללה ולמדתי חינוך מקצועי-חשמלאות. שם הגענו עם תלבושת אחידה, היה כבוד לסמכות. בכיתה היינו 35 בנים ו 5 בנות, בהפסקה הכיתות היו נעולות. הייתי בראש מועצת תלמידים. למדנו גם כלכלה, ביולוגיה, ספרות, מתמטיקה ואוקראינית. עדיין אני בקשר עם חברים מבית הספר. אהבתי את ביה"ס בגלל החברים ובגלל כמה מורים.

בביה"ס לא היו מחשבים, היו המון שעורי בית. חוזרים מביה"ס עושים שעורים ואז יוצאים להיפגש עם חברים. בביה"ס היו הצגות בסילבסטר ומסיבה/נשף בסתיו. העונשים היו רק בציונים (1-12), היו אספות הורים. הייתה אלימות בין התלמידים, פתרונות באלימות זה נורמה. בנות היו מתקוטטות פיזית.

בחופשות לא נסענו היינו משחקים עם חברים, לעיתים רחוקות נסענו לים במרחק שלוש שעות נסיעה, המים היו חמים, או לים השחור שהמים בו קפואים עם מדוזות. אני חושבת שבכל זאת הייתה לי ילדות מאושרת בגלל שלא היה מחשב.

בבית הספר לא הרגשתי שנאת יהודים. בבית חגגנו את ראש השנה, חנוכה ופסח.

בארץ בהתחלה זה היה כמו FAIRY TAIL הרעיפו עלינו אהבה וגם ירושלים ותל-אביב היו כל כך יפות ואנשים היו טובים אלינו. באוקראינה מזג האוויר עצוב ואנשים כועסים. ביקרתי פעמיים באוקראינה בשנתיים האחרונות, אני נמצאת שם אצל סבתא שלי ואבא שלי. אני לא

מתגעגעת לאוקראינה כמו לבית, ישראל היא הבית שלי, אבל יש לי געגוע לחברים ולמשפחה. אני בקשר עם החברים דרך האינטרנט.

כשהגעתי לכיתה י' בישראל בתיכון, היו בכיתה 8 תלמידים מבריה"מ לשעבר. 3 בנים ו 5 בנות. בכיתה י' לא היינו חברים, אבל ב-יב' הפכנו לחברים. לא היה לי קשר עם ישראלים בכיתה י' ובכיתה יב'. הכרתי רוסיים מכיתות אחרות והם לפעמים הכירו לי עוד חברות. המורים בישראל מצויינים. היה לי רצון ללמוד עברית, דיברתי, כתבתי. לפעמים יצאתי לחצר בהפסקה, לפעמים היו ניגשים אלי אבל בדרך כלל הייתי לבד. פחדתי ליצור קשר בגלל העברית. הייתי רוצה קבוצת חברים. כשהזמינו אותי ישבתי איתם.

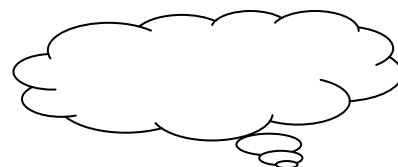
הטיול השנתי באמצע יב' גרם לשינוי חברתי. היו בטיול הרבה רגעים מיוחדים. באוקראינה לא היו טיולים שנתיים. בטיול הלכנו הרבה ולא ישנו זה היה קשה. צרפו אותנו לקבוצת הליכה, עם מי שהכרתי מכיתות אחרות. בטיול הכרתי הרבה ילדים חדשים, שוחחתי איתם וכולם עזרו אחד לשני. הבנים עזרו, נתנו יד, עזרו עם התיקים. חברה שלי דאגה לי שאשתה מים כמו אמא שלי.

הטיולים באוקראינה היו לפעמים באוטובוס לעיר אחרת או יציאה של הכיתה ליער לעשות מדורה, שיחקנו כדורגל, כדורעף, אכלנו, הבאנו בשר מהבית. פעם עשינו שריפה ביער והזעיקו מכבי אש.

הטראומה שלי מהעלייה לארץ היא שאין לי חברים טובים. אני לא הולכת לצבא, כי לא גייסו אותי.

אני מודה שאין לי כוח להתאמץ בשביל קשר, אני קוראת כל יום ספר. אני ממליצה למי שעולה לחפש קשר עם הוותיקים ולא להתבודד, לא להתמקד בקשיים. רציתי להשתלב, אבל פחדתי. עד סוף התיכון לא דיברתי עברית, אחרי התיכון לא הייתה לי ברירה ודיברתי אבל עם הרבה טעויות.

אני רוצה ללמוד עבודה סוציאלית ולעבוד עם ילדים קטנים.

מחשבות ותובנות של "המורה ישראל" בעקבות סיפורה של יוליה:

- שמת' לב, שהתלמידים נוהגים לאכול ארוחת צהרים חמה במסגרת בית הספר.
- נהגו להשתמש במדרג ציונים שונה, הבנתי שנהגו להוריד ציון בגלל בעיות התנהגות.
- התברר לי שיוליה למדה במסגרת מקצועית דבר המעיד על אפשרות בחירה בין עיוני למקצועי.

- הצטערתי לשמוע שיוליה חשה בדידות בתחילת דרכה בישראל ונהגה לבלות עם קבוצת השווים (עולים אחרים). היא ציינה שחששה ליזום תקשורת עם תלמידים וותיקים.
- לדעתי, ניתן להבין מדבריה, שיש חשיבות לתת מקום לקבוצת השווים – לעיתים היא הסביבה התומכת.
- התרגשתי שבדבריה אמרה: "ישראל היא הבית".

דרכי פעולה של "המורה ישראל":

- עלי לבדוק ולמפות את הידע של התלמידה בתחומי הדעת השונים, מובן שהיא הגיעה ממסלול לימודים שונה ויש לבנות לה תכנית להשלמת פערים בתחומי הדעת.
- בחרתי תלמיד חונך שילווה את יוליה ויתווך בינה לבין התרבות החברתית הנהוגה כאן, קודים התנהגותיים, מנהגים וכדומה.

סיפורה של מאיה

בת 11, עלתה מארצות הברית, פלורידה.

באתי מארה"ב, פלורידה, נולדתי במיאמי. ההורים שלי נולדו בנגב בדימונה.

יש לי שני אחים קטנים (שבע ושלוש וחצי), גם הם נולדו בארה"ב בפלורידה. אני היחידה מהם שיודעת לדבר עברית. אמא ואבא מדברים ביניהם עברית וגם איתי הם מדברים עברית.

הגעתי בקיץ בסוף יולי 2012 לארץ.

כשהלכתי לבית ספר שלי בפלורידה, היו לי המון חברות ואז ביום האחרון של בית ספר, כשאמרתי שאני עוזבת לישראל כולם היו עצובים והחברה הכי טובה שלי אמרה לי שגם היא רוצה לבוא לישראל. בבית הספר שלי למדו אותנו עברית, שעה אחת בשיעור תורה ושעה נוספת בשיעור שפה.

אמא שלי אמרה לי שיהיה לי קצת קשה בשנה הראשונה. באמריקה לא לימדו אותנו מילים גדולות, כמו שמדברים בבית-ספר, לימדו אותנו מילים שמדברים בבית. למשל לא הבנתי מה זה "סיפור עממי". היו מספרים את זה, אבל לא אומרים את המילה. היו שתי כיתות בעברית: כיתה טובה (ברמה גבוהה) ופחות טובה. אני הייתי בכיתה הטובה, כי למדתי לדבר מאמא ואבא שלי שדיברו ביניהם עברית.

בכל יום שישי היו מביאים לחם ולפעמים המורה הייתה מביאה ממרח שוקולד ובכיתת התורה נתנו לנו טופי ובסוף היום נתנו גלידה.

באמריקה הימים בבית-הספר היו ארוכים יותר. היינו מסיימים ב-15:15 כל יום. ופה מסיימים ב-14:45 כשיש לנו אולפן. אבל למדו פחות ימים. לא למדו ביום ראשון. אחרי בית ספר היה לי חוג קארטה וחוג גיטרה ולפני שהלכתי לחוגים שלי עשיתי שיעורים וראיתי טלוויזיה.

בגלל ששמרנו שבת, לא יצאנו לטייל בשבת וביום ראשון עשינו משהו כייף משפחתי. למשל, היה מקום שקראו לו BOOMERS, שהיו שם מתקנים, משחקים, וגם משחקי וידאו. אני ואח שלי בקשנו להגיע לשם בכל יום ראשון.

אני מתגעגעת בעיקר לחברות שלי, אמא שלי הבטיחה שניסע בקיץ (כי אבא שלי עוד עובד שם) ואז אבקר אותן.

ביום הראשון שלי בבית הספר בארץ, הייתי מאוד לחוצה. מה אם לא יאהבו אותי? אם יקראו לי בשמות? ואני ביישנית, אני לא מדברת עם ילדים כשאני חדשה.

המורה ביקשה שאציג את עצמי מול הכיתה, באתי, כי אני לא רוצה להתחצף. אז אמרתי את השם שלי, אבל אף אחד לא שמע אותי כי הקול שלי היה חלש. המורה שאלה: מאיפה באת? ואת מדברת עברית? וסיפרתי מאיפה אני יודעת עברית. ואז הציגו את שאר התלמידים החדשים שהיו בכיתה.

ביום השני עדיין הייתי ביישנית ולא דיברתי, ביום השלישי התחלתי להגיד, שלום. זה השתפר מיום ליום ואז אחר-כך כשעבר חודש, העבירו אותי מקום לשבת ליד ילדה אחרת

שדיברה איתי קצת... ואז יעל שאלה אם אני רוצה להיות חברה שלה ואז אמרתי כן, בטח שכן, כי אני ביישנית.

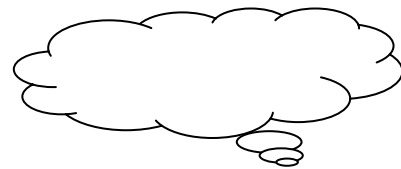
עכשיו יש לי חברות. ויש לי גם חברות מכיתה ד', כי אנחנו יחד בקבוצה של העולים. ובכיתה דוברי אנגלית הכי קל לי כי זו השפה שאני מדברת כבר עשר שנים.

ביום ההולדת הראשון שלי בישראל הייתה דילמה. כי הזמנתי את הבנות שאני מכירה יותר ואת האחרים לא. לא ידעתי שזה אסור. ואז אחת הבנות כעסה ואמרה שאסור להזמין חלק מהבנות ושזה לא יפה. והיא אמרה ככה יהיה גם ביום הולדת שלי! אבל הקטע הזה עבר. אמרתי סליחה ושאני לא רוצה לריב והיא סלחה לי ועכשיו אנחנו חברות טובות.

מבחינת הלימודים אני בסדר, קצת קשה לי שפה ולשון. קודם אני צריכה לקרוא בראש בשקט ורק אחר-כך בקול רם. ואז חושבים לפעמים שאני לא באמת קוראת.

המחנכת שלי, אורנה, כשאני לא מבינה אני ניגשת אליה והיא עוזרת לי.

אני חושבת שהדבר הכי משמח שהיה לי כשקיבלתי 100 במבחן במתמטיקה והכי חשוב שהגעתי לישראל – כי כל המשפחה שלי (כמעט) פה.

מחשבות ותובנות של "המורה ישראל" בעקבות סיפורה של מאיה:

- הבנתי ששליטה בשפה דבורה אינה ערובה לשליטה בקריאה וכתובה לצרכי למידה.
- נחשפתי למבנים משפחתיים ייחודיים עקב העלייה לארץ.
- סיפורה של מאיה מבליט את דרכי הרכישה השונות והאינדוידואליות של שפה חדשה.

דרכי פעולה של "המורה ישראל":

- יש לשלב בתכנית העבודה של מאיה שיעורי תגבור לשיפור הקריאה והכתיבה בעברית. נדרש מיפוי שפתי על מנת להתאים את התגבור לצרכים האישיים של התלמידה.
- חשוב לעדכן את הצוות החינוכי במורכבות המשפחתית. (האבא ממשיך להתפרנס בחו"ל ונעדר לתקופות ארוכות).
- אבדוק אפשרות לאפשר לתלמידה פגישות עם יועצת בית הספר.

סיפורו של הבטו

בן 13, עלה מאתיופיה

נולדתי בגונדר שבאתיופיה, יש לי חמישה אחים ואני השלישי במשפחה. באתיופיה אבי עבד בחקלאות ואימי טיפלה באחיי הקטנים ובבית. למדתי בבית ספר "נקוצ' ("ביתא ישראל) שהוא במרחק מביתי. כשעה וחצי הלוך ושעה וחצי חזור ברגל, בעליות ובירידות. בחורף היה מאוד קשה להגיע לבית הספר (דרך לא סלולה). בבית הספר, היה שומר שעמד בכניסה לשער בית הספר ושומר עלינו מפני אנטישמיות ("בגלל שאנחנו יהודים").

הגענו לבית הספר עם תלבושת אחידה, חולצה לבנה ומכנס כחול. שעות הלימוד בבית הספר מאחת וחצי, שתיים תפילה ומשתיים עד תשע לימודים (לפי שעות אתיופיה).

שנתיים למדתי בנקוצ' ולאחר מכן עוד שלוש שנים למדתי בבית הספר השייך לסוכנות היהודית (לפני העלייה לארץ).

מקצועות הלימוד שלמדתי בבית הספר של הסוכנות היהודית: שפה- אמהרית, עברית, אנגלית, חשבון, יהדות, מוסיקה, אומנות, מדעים, והסביבה שלי. בבית הספר של הסוכנות היהודית לא היו מחשבים, לא היו טיולים, ולא הייתה מועצת תלמידים.

החופשות היו כמו בישראל. בחופשות מבית הספר הייתי קורא ועוזר לאמא לסחוב מים ודברים כבדים (שקי דגן וקטניות)...

היחס למורה בבית הספר היה בכבוד רב וביראה. לדוגמא, כשהמורה נכנס לכיתה כל התלמידים עומדים ומברכים ב"ברוך הבא" והעיניים למטה. היינו פונים למורה זכר "גשה" (gesha) ולמורה נקבה "טייה" (tia) ובאנגלית טי'צ'ר (teacher).

את יום הלימודים פתחנו בתפילה שהשתתפו בה כל התלמידים של בית הספר, ואחר-כך נכנסנו לכיתות עם המורה והתחלנו ללמוד.

ההשתתפות בכיתה הייתה רק בהצבעה ("אין התפרצויות") תלמיד שהתפרץ קיבל עונש. המורה בחר בתלמיד והתלמיד עמד וקרא בקול רם את התשובה. (כדי שהמורה והתלמידים יראו את התלמיד שענה את התשובה).

במקרים של אלימות ומריבות בין התלמידים ובמקרים של חוצפה, איחורים ואי הכנת שיעורי בית, המורים היו מענישים את התלמידים. סוג העונש היה להושיט את היד והמורה עם סרגל גומי נותן מכה או שתי מכות (תלוי בחומרת ההתנהגות הלא ראויה). היו אזהרות ושיחות אישיות. במקרים של ילד בעייתי מזמנים הורים ושולחים את הילד הביתה (מקרה חריג). הורים היו מגיעים לבית הספר רק בהזמנה של מורה (אינם יכולים להגיע ביוזמתם האישית).

במהלך השנתיים בבית הספר של הסוכנות היהודית היו שיחות על ארץ ישראל, ירושלים, יהודים, חגים, סיפורי גבורה, על הטוב לחיות בישראל, תנאים טובים בישראל ועוד.

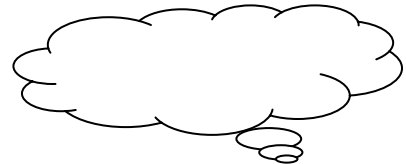
רוב החברים שלי בבית הספר של הסוכנות עלו איתי לארץ, התרגשנו מאוד. וכשהגענו לארץ ישראל התלהבנו וקיבלו אותנו אנשים מהסוכנות היהודית עם שירים וריקודים. ולאחר מכן, הגענו ל"כפר איבים" עם אוטובוסים.

בארץ חילקו אותנו לבתי ספר שונים באזור, אני לומד בכיתה אולפן בנים. מגיעים לבית הספר בהסעה והנסיעה לוקחת רק חמש דקות ולא כמו שהלכתי לבית הספר במשך שעה וחצי באתיופיה.

דבר נוסף שהוא שונה מאתיופיה, שלא צריך לקום בפני המורה כשהוא נכנס לכיתה ואפשר לפנות אליו בשמו הפרטי. אפשר לקיים שיחה חברית עם המורה בפני כל הכיתה (פתיחות רבה מאוד) וזה משהו שקשה לי להתמודד איתו בגלל שחסר קצת פרטיות ודיסקרטיות.

בבית הספר בארץ יש לי חברים מישראל, אנחנו יוצאים לטיולים ביחד (יום שדה, יציאה לירושלים...) ופעילויות משותפות.

אני מאחל לעצמי להצליח בלימודים (להיות מצטיין) ללמוד באוניברסיטה ולהמשיך לעבוד עם מחשבים.

מחשבות ותובנות של "המורה ישראל" בעקבות סיפורו של הבטו:

- התרגשתי לשמוע שהבטו צעד בכל יום מספר שעות בדרכו לבית הספר.
- הבנתי שתרבות הלמידה נתנה מקום מרכזי לסמכות המורה: חובה לבקש רשות דיבור, אין לקרוא למורה בשמו הפרטי, מברכים את המורים במקהלה בתחילת השיעור...
- נחשפתי לאחריות הגדולה שיש לילדים במלאכות הבית והמטלות המשפחתיות.
- שמתי לב, שקיימת שונות רבה בתחומי הענישה, השימוש במחשב, יחסי הורים מורים ובתחושת הביטחון האישי.

דרכי פעולה של "המורה ישראל":

- לבדוק דרכים בהן ניתן לקדם את מיומנויות המחשב של הבטו.
- למצוא להבטו תפקיד שבו יוכל לממש את יכולתו להוביל ולהיות אחראי. (מועצת תלמידים, ארגון פעילות כיתתית...)
- אזמן את הבטו מידי שבוע לשיחה אישית. כך אסייע לו להכיר את היחסים הבין אישיים הנהוגים בכיתה, כמו הקרבה הפיסית והקשר האישי שנוצר בין מורה לתלמיד.

סיפורה של קרלה

בת 12, עלתה מצרפת

למדתי בבי"ס "כי טוב" בפריס. זה בי"ס דתי. ביה"ס לא רחוק מאוד מהבית בימים חמים נסעתי באופניים לבי"ס ובימי החורף אמא או אבא הסיעו אותי. לא הייתה הסעה. בכיתתנו היו עשרים תלמידים. לא הייתה תלבושת, אבל חייבים ללבוש סינר כחול או לבן עם השם של התלמיד כתוב עליו. בשער יש שמירה של שני שוטרים שלא נותנים להיכנס לביה"ס אלא לאנשי הצוות ולתלמידים. הלימודים היו מ-8.30 בבוקר ועד 18.15 בכל יום. אכלנו במסעדה של בית הספר. האוכל היה בסדר. היו יותר חופשות מפה. קודם כל, כי אין בי"ס ביום ראשון וגם כל החגים היהודיים אנחנו בחופשה וגם בחגים של הגויים אין לימודים. חוץ מזה יש פעמיים בשנה חופשה ארוכה: בחורף ובקיץ. אנחנו נסענו בחורף לעשות סקי בשווייץ ובקיץ נסענו לאילת.

בביה"ס היו לנו פעמיים בשבוע שיעורי מחשב וגם היו לנו ש"ב לעשות במחשב, גם בשיעורי העברית. קיבלנו המון שעורי-בית. בכל יום היו לנו המון. ובנוסף בכל שבוע שלושה מבחנים.

הציונים בצרפת הם מ-1 ועד 20. מעבר ללימודים היו לנו סיורים רבים. "כיתות שלג"-יוצאים לסקי עם בית הספר, שבתות נפש, רכיבה על סוסים, סדנאות איפור... סדנאות שוקולד... פעם בחודש הולכים להצגת תיאטרון. אבל פה יש הרבה יותר פעילויות, אפילו ששם היו לנו סדנאות ארכיטקטורה, לכל אחד הייתה חיה שהוא צריך לטפל בה ולכתוב על כך ביומן מיוחד.

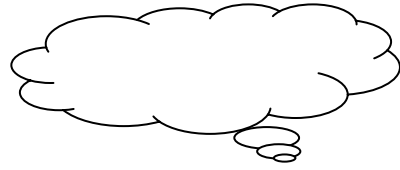
למורים היה הרבה כבוד, אבל רק בדיבור שדיברנו איתם, אבל לא קמים כשמורה נכנס. פה המורים פחות קשוחים עם התלמידים ויותר טובים כלפי התלמידים. השיעור בביה"ס בצרפת נפתח בתפילה. אחר כך המורה כותבת את המערכת של אותו יום על הלוח ועובדים לפי זה. יושבים בטורים, זוגות זוגות. חייבים להצביע כדי לדבר. אסור לקרוא בשם המורה אלא אומרים "המורה" או "גברת"/"אדון". לפעמים מותר לקרוא למורה "המורה+שם פרטי" אבל בדרך-כלל לא.

אם לא מתנהגים כראוי מזהירים ואז מענישים. צריכים להביא חתימת הורים על מכתב נזיפה שקיבלו. במקרה חמור שולחים הביתה. היו מאוד מחמירים. אם מאחרים-אי אפשר להיכנס לכיתה בלי פתק מהמזכירות.

בביה"ס שלנו הייתה אלימות רבה יותר מאשר כאן.

אספות הורים היו פעמיים בשנה. התלמידים לא מגיעים עם הוריהם. בדרך כלל הורים כמעט ולא באים לביה"ס. התקשרות להורים מאוד חריגה. לפעמים המנהלת מתקשרת להורים להודיע על התנהגות חריגה או על איחורים.

הפתיע אותי מאוד שיש לימודים ביום ראשון. שמסיימים כל כך מוקדם, שיש הרבה יותר פעילויות פה מאשר שם. הבנות פה הרבה יותר נחמדות פה, קיבלו אותנו מאוד יפה. כשנכנסנו לכיתה בפעם הראשונה כולם מחאו לנו כפיים! כולם רצו לשבת לידי...המנהלת קיבלה אותנו ביום הראשון מאוד יפה והצחיקה אותנו. אנחנו קצת חששנו, אבל היא הצחיקה אותנו ומיד הרגשנו יותר נינוחים. פה יש לי הרבה יותר חברים מאשר בצרפת. המשפחה והחברים חסרים לנו מאוד, אבל אנחנו מאוד שמחים כאן...

מחשבות ותובנות של "המורה ישראל" בעקבות סיפורה של קרלה:

- להפתעתי יום הלימודים בבית הספר מתחיל בשעה 8:30 ומסתיים בשעה 18:15.
- התלמידה רגילה לצאת לחופשות בחגים היהודים ובחגי הנוצרים.
- התפלאתי ממגוון הסיורים והפעילות התרבותית בבית הספר בצרפת.
- שמחתי לשמוע עד כמה קבלת הפנים הלבבית בה התקבלה קרלה ביום הראשון ללימודיה, השפיעה על תחושותיה והמוטיבציה שלה להשתלב.
- הבנתי עד כמה חשובה ההתייחסות של הקולטים (חבריה לכיתה).

דרכי פעולה של "המורה ישראל":

- אדאג לייעץ לקרלה כיצד לנהל סדר יום שונה.
- בעקבות הדברים של קרלה על קבלת הפנים החלטתי להקדיש מספר שיעורי חברה לגיבוש חברתי בין עולים לוותיקים.

סיפורו של סטיבן

בן 15, עלה מרוסיה, מוסקבה

לפני שלוש שנים הייתי גר ברוסיה בעיר מוסקבה .

למדתי בבית ספר בשם אורט, זה בית ספר בין-לאומי , שיש גם בישראל והרבה ארצות שונות . אני זוכר שמהבית עד לבית הספר הייתי נוסע בהסעה פרטית ובדרך כלל הנסיעה הייתה נמשכת בערך 45 דקות , אם התנועה הייתה בסדר , אבל לפעמיים עמדנו בפקק שעה וחצי . בבית הספר תמיד היו לנו נעליים חילופיות ויבשות, בכל פינה היו מחממים וכל הבית ספר היה בפרקט, חלונות גדולים והתקרה בגובה של בערך שלוש מטר.

בכיתה היו בערך 25 תלמידים . לבוש אחיד לא היה, אבל כולם התלבשו דומה בחולצות מכופתרות ומכנסיים ארוכים, בגלל שזה היה מנהג ולא היה יפה לבוא לבוש במשהו פשוט.

בכניסה לבית הספר תמיד היה שומר ובכניסה לבניין עצמו הייתה סיסמא ושתי דלתות, דלת מברזל אחת ודלת שנפתחת רק בלחיצה מהמורה, וביניהם חדר קטן עם מקום לישיבה, בדרך כלל להורים . היו בערך שמונה שעות לימוד, חמש ימים בשבוע, יום שבת ויום ראשון לא למדנו ויום שישי היה יום קצר. בבית הספר הייתה קפיטריה גדולה עם מנות ששולמו מתחילת השנה וממתקים בתשלום נוסף. היו הרבה חופשות בערך חמש פעמים בשנה, כולל חופש גדול שנמשך שלושה חודשים .

הימים שלי היו עוברים, בבוקר, ארוחת בוקר מאמא ואז נסיעה לבית הספר עם חבר, אבל לפעמים לאבא שלי היה זמן והוא היה מסיע אותנו במכונית שלו וזה היה כיף בזמנים אלו. אחרי הבית ספר, נסיעה הביתה עם אמא שהייתה מגיעה לבית הספר לקחת אותי ברכבת תחתית, כי היו שם הרבה תחנות ומעברים בין רכבות וזה היה מסוכן לילדים במיוחד. רק בשנתיים האחרונות אני וחברים שלי מהבית הספר היינו הולכים לאינטרנט קפה והיינו משחקים במחשבים ביחד. כשהייתי חוזר הביתה, הייתי מדליק טלוויזיה ואוכל. בערך בשש בערב הייתי מתחיל לעשות שיעורי בית ואמא שלי תמיד הייתה יושבת לידי ולומדת איתי ועוזרת לי . בעשר בערב אבא שלי היה חוזר מהעבודה והיינו אוכלים ארוחת ערב, יושבים ביחד לראות טלוויזיה ובאחת עשרה הייתי הולך לישון .

בבית הספר היו לנו חדר מחשבים והיינו לומדים תוכנות עיצוב ולפעמיים לוקחים רובטים וממחשבים אותם שיזוזו כמו שרצינו ובסוף עשינו קרבות ביניהם. שיעורי-בית היו תמיד, לא היו ימים כאלה ללא שיעורי בית. הציונים היו תמיד גבוהים ואם לא, הילד היה נשאר עד שמונה בערב בשיעורי תגבור. התלמידים היו תמיד מתייחסים בכבוד למורים, ובכיתות היו בקושי איזה שהם צלילים חוץ מהמורה. השיעור היה תמיד מתחיל בזה, שכל התלמידים נעמדים עד שהמורה הייתה מתיישבת. השיעור מתחיל בבדיקת נוכחות ושיעורי בית. למורות תמיד היה שיעור מוכן מהתחלה ותמיד ידעו מה ללמד.

בהתחלה חצי מהשיעור המורה הייתה מלמדת או חוזרת על החומר ואז לבסוף היו תרגילים וכל תרגיל משהו מהכיתה היה פותר על הלוח וכל השאר התלמידים במחברות ולבסוף התרגיל, המורה הייתה בודקת מה שרשום על הלוח ומתקנת.

כשהמורה הייתה שואלת שאלה, כל מי שידע את התשובה היה מרים את היד ועד שהמורה לא הייתה נותנת לו רשות לדבר, אף אחד לא הוציא מילה ואם מישהו היה מתפרץ ולא שואל רשות, הוא היה נשאר מחוץ לכיתה לחמש עשרה דקות ומקבל הערה ביומן של התלמיד,

שההורים היו צריכים לחתום . אספות הורים היו ארבע פעמים בשנה בשביל לדבר אחד על אחד אם המורים.

כשהגעתי לישראל, בשבילי זה היה משהו חדש וממש לא רגיל. בבית הספר כולם רצים צורחים, נהנים ואפשר להיות בחוץ. זה היה בשבילי ממש מוזר כי ברוסיה מחנכים אותנו תמיד להיות רגועים ואף פעם לא היה לנו רעש במסדרון ופה בישראל כל כך הרבה חופשיות.

סיפורה של ברברה

בת 15, עלתה מצרפת

למדתי בצרפת בבית הספר "סינטג' ירשג" ביה"ס של גויים והוא נחשב לביה"ס טוב ולמדתי עד כיתה ח' ואז עליתי לארץ. המרחק בין בית הספר לבית היה עשר דקות, ולכן הלכתי ברגל כל הזמן. בכיתה היו 30 תלמידים וכולם התלבשו איך שבא להם... אפשר היה ללבוש ג'ינסים וחולצה שהיא לא יותר מדי קצרה.

בכניסה לא היה שומר אלא סגנית מנהלת שהיא מקבלת אותנו בכניסה לבית הספר אחר כך בחדר אוכל כשבאים לאכול ארוחת צהריים והיא עושה רשימה וסדר בחדר אוכל. לארוחת הצהרים בביה"ס משלמים מראש. הארוחות הם מ-12:00 - 14:00 יש חדר אוכל גדול מביאים ארוחות טובים. יש מזנון שיש בו סלט, ארוחה חמה עם בשר, ירקות ואחר-כך קינוח. את הבשר לא אכלתי כי לא היה כשר. אחרי שלוקחים את האוכל מגיעים לשולחנות ושם יש קנקן מים. היו ימים מיוחדים שמביאים אוכל אחר היום "יום מקסיקני" ואז כל מה שאוכלים קשור לאוכל מקסיקני. היום "יום מקדונלדס" כלומר, כל פעם היו מביאים אוכל אחר. הלימודיים התחילו מהשעה 8:00 בבוקר עד 17:00 אחר הצהריים ומי שעושה טעויות במבחן או מפריע היה מגיע לבית הספר כל יום שלישי בין השעות 8:00 עד 15:00 ומכין שעורים וחוזר על החומר. ומי שמפריע באמצע השיעור ומדבר ללא רשות נשאר ביום שלישי לשעה אחת, לאחר שלוש פעמים מזמינים את ההורים שלו ואותו לשיחה עם מנהל.

בהפסקה אסור "פלפונים" מותר לשבת ולדבר בין החברות, בצלצול כל המורות היו ניגשות לתלמידים שלהם ולוקחים אותם יחד איתם לכיתה. היו טיולים שנתיים של שלושה ימים. בכיתה ט' היו לוקחים את כל השכבה ללונדון, לברצלונה, אחי שלי טס כשהיה בכיתה י' אני טסתי לשלוש ימים ועשינו ספורט, קריוקי אופניים בתוך צרפת מחוץ לפריז במסגרת טיול השנתי.

היה חופש הגדול רגיל, יולי אוגוסט והיה חופש בדצמבר חופש של שנה חדשה. היה חופש נוסף כמו אצלנו חול המועד פסח היה גם של צרפת. יש גם ימי חופש של... היום, יום שבנה את זה...היום, יום שמת את זה... היום יום של המדינה וכו'.

בצרפת למדנו את המקצועות פיזיקה ואלקטרוניקה כחובה מכיתה ו'-ט'. לא היו לנו מחשבים בכיתה אבל היה חדר מחשבים רק לשיעור אלקטרוניקה. היה לנו שיעורים ביצירה, מוזיקה, מתמטיקה, אנגלית, גיאוגרפיה, ספרות, אזרחות והיסטוריה. בכיתה י"א בוחרים את המגמות ובאותו שנה עושים בגרזיות. בצרפת הבגרות לא כמו פה, יותר רציניים, לומדים שבוע לפני הבגרות ואז באותו יום עושים את שתי בגרזיות שנקבעו לנו מראש.

אין בוחן מבחון כמו שבישראל מביאים אלא אנשים שעובדים במשרד החינוך, אין מצב שמעתיקים, אין דבר כזה. אין מגינים בצרפת, בגלל זה הבגרות של ישראל לא מקבלים אותו בצרפת, הבגרות של צרפת מקבלים בישראל וגם בכול המדינות. הבגרות של הארץ היא המבחן הרגיל של צרפת.

המורים נותנים המון שעורי בית, בארץ כמו "גן עדן" בהשוואה לצרפת. היו בודקים את שעורי הבית ואם לא עושים היו מתקשרים להורים, ככה לומדים טוב ומצליחים בחיים. אין לזלזל במורים, אין פלפונים, אין חוצפה, אין לצייר בשולחן היה כבוד למורים.

הציונים היו מ-0-20 למדנו צרפתית, מתמטיקה, מדעים, פיזיקה, אנגלית, גיאוגרפיה ואלקטרוניקה. השיעור במתמטיקה זה לא כמו בישראל שנותנים לך שאלות ולפתורים אלא נותנים לך להשוות ולהוכיח מה זה מלבן וריבוע, בקיצור... שיעורים שיעורים ממש....היה יותר קשה "בהכל".

היו לנו חוגים ופעילויות שונים למשל כל יום שני בצהריים היה לנו חוג לבנות אקרובטיקה, הצגות, ביקור במוזיאונים, קולנוע, קונצרטים תיאטרון, נוסעים לפארק, ובשביל שעורי ספורט כל חודש היה נושא מסוים שעבדנו עליו כמו בחודש ינואר ריצה, בפברואר פינג-פונג במרץ טניס וכו'. היינו יוצאים גם לבריכה.

היה כבוד ויחס ראוי למורים, כשהמורה נכנסת לכיתה אנחנו עומדים כשהמורים אומרים "אתם יכולים לשבת ותוציאו את המחברות והציוד שלכם" ואז אנחנו יושבים ומתחילים את השיעור. מי שרוצה לדבר מרים את היד והמורה נותנת רשות לדבר. בישראל הייתי בשוק בהתחלה ואחר-כך היה מגניב, היה טוב, יש חופש. למורים היינו פונים גברתי או אדוני ואז שם המשפחה.

היו עונשים במיוחד אם מקללים את המורים או כששוכחים להכין שעורי בית. כשהמורה המחליף מגיע היה מותר לנו לשבת ולהכין את שעורי הבית. לא היה אלימות בבית הספר ואם היה, מטפלים בזה באותו רגע עם ההורים.

היחס של המורים היה תלוי בך, אם אתה בסדר איתם הם טובים אתך ואם אתה לא, אז גם הם לא. היו אספת הורים שלוש פעמים בשנה ההורים באים לכיתה והמורה קובעת זמנים לכול הורה כמו בישראל ואז ההורים מגיעים. המורה מספרת להורים קודם על הציונים ואז על ההתנהגות ונותנת להם את התעודה. אם קורה משהו ההורים מגיעים, אם לא, לא מגיעים.

עליתי לארץ ביום שישי הדבר הראשון שאני ראיתי הוא הבלגן בכיתה, אמרו לי ברברה וזה וצעקו, אמרו לי בואי אלינו, את רוצה לשבת אתנו וכו'. כשהמורה הגיע עם מיקרופון הפתיע אותי, ההתנהגות של התלמידים והכיתה שלא הייתה מסודרת הפתיעו אותי ממש. בארץ שיעור הספורט הוא כמו משחקים ולא שיעור ספורט ממש. קראתי הרבה ספרים לא זוכרת מה השם. היו לי חברות טובות ואני רואה אותם בישראל כי באים לבקר. הייתה לי הסתגלות טובה, מצאתי חברות מהר, אני חזקה במתמטיקה ובצרפתית. אני מעדיפה את האוכל של צרפת אבל אני מאוד אוהבת את החיים בארץ. " אין כמו הארץ".

סיפורו של ערן בן 14, חזר עם משפחתו לישראל מארצות הברית, אריזונה

שלום, שמי ערן, אני בן 14 ולומד בחטיבת ביניים אמ"ת בנים.

נולדתי בארץ, כשהייתי בן 5, משפחתי עזבה לארצות הברית, לאריזונה. במשך 4 שנים, למדתי בבית ספר ממשלתי, כן, יחד עם גויים. בגיל 11, הורי העבירו אותי לבית ספר יהודי (דתי) "פניקס עברית אקדמיה". שמחתי לעבור לבית-ספר יהודי, למרות שידעתי שהרמה הלימודית נמוכה יותר. בית הספר שכן במבנה גדול, למדו בו ילדים מגן עד כיתה ח'. למרות שהיו ילדים רבים לא הייתה שמירה בכניסה, אלא רק מצלמות בכל מקום. כולם הגיעו עם תלבושת אחידה, חולצה כחולה, אדומה או לבנה, מכנסיים כחולים ונעלי ספורט. בהפסקות יצאנו לחצר שהייתה גדולה ומרווחת היו בה מתקני ספורט רבים. בצד עמד חדר האוכל כל צהרים אכלנו ארוחה מבושלת וטעימה, בבית הספר היו כיתות רבות, גדולות ונקיות.

כל בוקר עליתי על מיניבוס שארגן עבורנו בית הכנסת השכונתי, שאסף את כל התלמידים מהסביבה לביה"ס. הדרך ארכה כחצי שעה, היו פקקים רבים ולפעמים אף איחרנו שלא באשמתנו. ילדים לפני בר מצווה התבקשו להגיע בשעה 7:00 כדי להתפלל וילדים לאחר בר מצווה, התפללו בבית הכנסת השכונתי והיו מגיעים לבית הספר רק ב 7:30. כשהגענו לביה"ס כל התלמידים התכנסו בחצר ביה"ס עמדנו כשלצדנו התנפנו דגלים: דגל ישראל ודגל ארצות הברית. שרנו את ההמנון של מדינת ישראל וארה"ב ובסיום נכנסו לכיתות.

את יום הלימודים התחלנו במקצועות כלליים (מתמטיקה, לשון, היסטוריה...) ואח"כ למדנו מקצועות קודש: חומש, נביא, יהדות. בכיתה שלי היו 40 תלמידים, כן! הכיתות היו מלאות, זה לא היה בעיה. אנחנו התרגלנו לא לדבר בשיעור, לא להפריע, הקשבנו! נתנו כבוד גדול למורים, כשרצינו לדבר הצבענו ורק כשקיבלנו אישור מהמורה דיברנו.

אני זוכר מורה אחת, מורה לאמנויות ושפה ממחוז וושינגטון. שהגיעה לביה"ס "פניקס עברית אקדמיה" עם ניסיון רב כמורה וכמנהלת והעבירה לנו את החוויה שבספרות וכתביה. המורה הייתה נוצרייה, אבל כיבדה את היהדות. היא למדה לדבר עברית וידעה את המנון "התקווה", ובכל בוקר כשהתכנסנו לשירת "התקווה" השתתפה. המורה כיבדה אותנו ואנחנו כיבדנו אותה.

בדרך כלל, לא היו צריכים להשתמש בעונשים כי התלמידים היו מנומסים ואדיבים, אבל במקרים קיצוניים (שכמעט ולא היו) כשילד התנהג באלימות ההורים הוזעקו והילד הושעה. ב"ה הורי אף פעם לא הוזמנו למקרים כאלו. שלוש פעמים בשנה התקיימו אספות הורים שבהם המורים דיווחו על ההישגים שלנו, הייתי תלמיד טוב והורי רוו נחת ממני. בסיום כיתה ח', עזבתי את "הפניקס אקדמי" ועליתי לארץ.

השארתי מאחור את החברים, את השכונה ואת בית הכנסת. את הזיכרונות היפים במקום ששם גדלתי, וזה לא היה קל. בתחילה מאוד התגעגעתי לכולם ובשבועות הראשונים כל

הזמן חשבתי מתי נחזור, אך ככל שעברו הימים התחלתי להתאקלם, לרכוש חברים חדשים, להכיר את הסביבה, המורים, השפה, היום אני לומד בחטיבת ביניים. בכיתתי יש עוד עולים חדשים בעיקר מצרפת. אני מסתדר עם כולם.
קשה לי עדין שאין בביה"ס חדר אוכל! קשה לי לראות את הילדים שאוכלים בחוץ, במסדרונות, בעמידה, כריך קר... גם בחורף. הארוחות "מבולגנות" וזה "מבלגן" אותי! אבל כמו לשאר הדברים, גם לזה בטח אתרגל. אם תשאלו אותי עוד שנה, שנתיים את אותה השאלה....

סיפורו של סמואל בן 14, עלה מצרפת

שמי סמואל, אבל הילדים והמורים קוראים לי "שמואל".
אני בן 14 וחצי ולומד בכיתה ט'.
עליתי לארץ מצרפת לפני שנה וחצי, באוגוסט 2011, יחד עם הוריי ואחותי. יש לי אח בן 20 שמתכנן לעלות לארץ בחודש הבא ממש.
בצרפת גרתי בפריז ברובע השלושה-עשר. ברובע קיימים מספר בתי ספר יהודיים, כמו "אוצר התורה", "יבנה", "בית מרים" ועוד. למדתי שנתיים בחטיבת הביניים של "אוצר התורה", כיתות ו' וז', בצרפת חטיבת הביניים מתחילה מכיתה ו'. בית הספר נמצא במקום הנקרא "לה גובלין".
לביה"ס קראו "אוצר התורה" בגלל האוצר הבלום של מפרשי התורה. "אוצר התורה" הוא אחד מרשת בתי הספר היהודיים הדתיים בעולם.
בית הספר מקיים הפרדה בין בנים לבנות. בבית הספר שלי למדו בנים בלבד. בית הספר משלב לימודיים תורניים לצד מקצועות החול ותוכנית הלימודים הממלכתית. משפחתי בחרה שאקבל חינוך יהודי, כי השורשים שלנו כעם יהודי חשובים מאוד, וכי החלום שלנו אז היה "לעשות עלייה לישראל".

מרחק בית הספר מהבית שלי היה כשני קילומטרים. הייתה הסעה לבית הספר, שהייתה מיועדת לתלמידים הגרים בפריפריה בלבד והיא פעלה רק בשעות הצהריים, כלומר בשעה 17:00 שעת סיום יום הלימודים.
אל ביה"ס הגעתי במכונית של אימי.
לפעמים הייתי יורד למטרו (הרכבת התחתית) ונוסע שלוש תחנות. העדפתי לא לסווע באוטובוס כי המסלול באוטובוס היה ארוך מדי.

בכיתתי למדו עשרים ושמונה תלמידים. ולא הייתה תלבושת אחידה.
הייתי חובש כיפה רק בבית ובבית הספר. לא חבשתי כיפה בחוץ בגלל הפחד מהאנטישמיות. בכניסה לבית הספר הייתה שמירה, השומר היה יהודי.
למדנו במשך חמישה ימים בשבוע, מיום שני עד יום שישי.
סוף השבוע היה ארוך משבת ועד יום ראשון.. חזרנו ללימודים בכל יום משעה 8:00 - 17:00.

בבוקר פתחנו את היום בתפילה עד השעה 9:00. נהנינו משתי הפסקות, הפסקה ראשונה הייתה מ-10:15 - 10:30, והפסקה שנייה הפסקת צהרים החלה בשעה 15:00 - 15:30. משעה 12:45 - 13:30 אכלנו ארוחת הצהריים בחדר אוכל הארוחות היו כשרות למהדרין, טעימות, חמות ומגוונות.
לפעמים אני וחבריי הזמנו אוכל כשר מבחוץ עם שליח, כמו פיצה, המבורגר וצ'יפס. היה כיף. היו חופשות רבות בבית הספר. נהנינו גם מהחופשות של החגים היהודיים וגם מחגי הגויים בצרפת, צריך לזכור שימי הלימודים בצרפת ארוכים יותר מאשר בארץ.
בחופש הגדול היינו נוהגים לבקר בישראל.
בכיתה לא היה מחשב, אך היה לנו חדר מחשבים בבית הספר.
המורים נהגו לתת לנו הרבה שיעורי בית. היינו צריכים להספיק ללמוד גם לימודים תורניים וגם מקצועות חול של תוכנית הלימודים הממלכתית.
מדרג הציונים היה מ20 עד 100.

בנוסף למקצועות הקלאסיים שפה, מתמטיקה ומדעים, למדנו גם היסטוריה, גיאוגרפיה, פיזיקה, ביולוגיה, אנגלית, אומנות (בצרפת קוראים לשיעור הזה "ציור"), ספורט, עברית, תנ"ך ומשנה. נחשפתי למקצוע האנגלית בפעם הראשונה רק בכיתה ו' בצרפת אותו מורה שלימד היסטוריה לימד גם גיאוגרפיה.

היו פעילויות חברתיות רבות. הכי אהבתי כשיצאנו לפארק מחוץ לבית הספר כדי לשחק במשחק "חפש את המטמון". יצאנו להצגות. ביקרנו בעיקר במוזיאונים בפריז. אני זוכר שהיינו כמה פעמים במוזיאון "הלובר", במוזיאון השעווה, במוזיאון המדע ובתערוכות. כמו כן, ביקרנו בספרייה הלאומית על שם הנשיא לשעבר פרנסואה מיטראן, הנמצאת ממש ברובע.

במהלך השנה היו שני טיולים שנתיים: טיול אחד בחורף וטיול אחר באביב. בחורף יצאנו לאתר שלג וגלשנו בסקי. באביב יצאנו לפארק "אסטריקס" שהוא פארק שעשועים ענק.

בבית הספר בצרפת לא היו פעילויות ההעשרה או חוגים למיניהם כמו כאן בארץ. החוג היחיד היה כדורסל. שיחקנו פעמיים בשבוע.

בצרפת היה כבוד גדול כלפי המורים. היינו קוראים למורים בשם משפחתם, בתוספת תואר של כבוד "מר" או "גברת".

אני זוכר מורה שלא הייתה נשואה ושהתעקשה שייקראו לה "עלמתי", ולא "גברת". אך בשום פנים לא היינו קוראים למורים בשמם הפרטי. בצרפת לא היו יחסי קירבה ואחווה כמו שיש בין המורים לתלמידים בארץ.

השיעור נפתח כשכל התלמידים בכיתה עומדים לכבוד המורה. שנאתי את הרגע הזה. אחר כך המורה היה קורא שמות. ואז התחלנו בתפילה למשך שעה. ובסיום התחלנו את יום הלימודים

המורים היו נותנים עונשים במקרים של חוסר משמעת או חוסר נימוס. היינו צריכים להעתיק טקסט או קטע שירה. לפעמים היה צריך להכין עבודה. אחד העונשים השנואים עלי היה כאשר נדרשנו לכתוב מאה פעמים "אני לא צריך..." על דפים כפולים שהם דפים מיוחדים ואופייניים לצידוד של התלמיד הצרפתי. עונש נוסף היה שעות ריתוק בתוך חדר קולקטיבי מיוחד, תחת השגחתו של סטודנט תורן. שעות הריתוק ניתנו על חשבון שעות הלימודים, או גרוע מזה בימי ראשון, כשאין לימודים ושכולם בבית. לא זכורה לי אלימות בבית הספר שלי.

ההורים היו מגיעים לבית הספר באספות הורים כמובן, ביום פתוח או כאשר נענשנו. אני זוכר שבית הספר היה מארגן הרבה ימים פתוחים.

דברים רבים הפתיעו אותי בבית הספר בארץ. אחד הדברים הוא גודל מבנה בית הספר. הוא בית ספר הרבה יותר גדול מ"אוצר התורה". יש כאן יותר תלמידים. בנוסף הפתיע אותי שבארץ שומרים פחות על דיסטנס בין מורים לתלמידים. בצרפת גם לא הייתי רגיל ליום לימודים כל כך קצר, אבל זה דווקא לא כל כך מפריע לי. אחר הצהריים יש לי זמן להכין שיעורים ולהיפגש עם חברים. יש לי אפילו זמן לטייל עם הכלבה המקסימה שלי "שופאט". כל הדברים האלה לא היו אפשריים בצרפת.

לבסוף חשוב לי לומר שלמרות ההבדלים בין בית הספר בצרפת לבית הספר בישראל, ולמרות קשיי העלייה, אני מעדיף להיות ולחיות בארץ. כאן אני מרגיש בטוח. אני יודע שאין לי ארץ אחרת.

סיפור של סאול

בן 14, עלה מקרקאס וונצואלה.

עליתי מקרקאס וונצואלה לפני שנתיים. למדתי בבית ספר "מורל לוס-הרצל ביאליק"(המשמעות אורות המוסר). זה בית ספר יהודי, הוא היה בית ספר גדול בן ארבע קומות, נקי יותר מביה"ס שלי פה הייתה לנו גינה מטופחת מלאה בפרחים מכל מיני סוגים וגם מגרש משחקים. בבית הספר היו שולחנות פינג פונג ושולחן כדורגל (משחק). הייתה ספריה גדולה עמוסה בספרים.

הלימודים התחילו ב-07:15 עד 14:05. בכל בוקר נהגנו להתפלל בחדר מיוחד בבית ספר. בית הספר היה בתוך המתחם של המתנ"ס של הקהילה היהודית. גרתי רחוק מבית הספר, ואמא הסיעה אותי, או שהייתי נוסע באוטובוס של בית הספר (בערך כמו המרחק מחולון לתל-אביב).

היינו 19 תלמידים בכיתה. הייתה לנו תלבושת אחידה: חולצה לבנה עם עניבת פרפר ומכנסיים כחולים (צבע בלו-מרין) כמו צבעי דגל ישראל. אסור היה לבוא בג'ינס.

הייתה שמירה גם בתוך בית הספר וגם בכניסה.

בבית הספר הייתה קפיטריה, וכל אחד יכול היה להזמין את מה שרצה.

החופשות היו לפי החגים של היהודים וגם לפי החגים של הנוצרים. היו יותר חופשות מפה. החופש הגדול היה ביולי-אוגוסט.

בחופשות נשארתי בבית וצפיתי בטלוויזיה, כי היה מסוכן שם לצאת ולטייל בחוץ ביום ועוד יותר בלילה. הייתי הולך לבית של חברים.

היו מחשבים בכיתה במיוחד במקצוע העברית. קיבלנו שיעורי בית הרבה יותר מפה.

למדנו גם מחשבים, אומנות ומוזיקה.

בכיתות א'-ב' הציונים היו 1-5 (5 הכי טוב). מכיתה ג'-ו' הציונים היו 1-20.

הייתה פעילות חברתית רבה: יצאנו לראות סרטים, יצאנו לטיולים, הלכנו למוזיאונים...

היו הרבה חוגים: שחייה, טניס, כדורגל, כדורסל, בייסבול, קארטה, פינג-פונג ופעילות של נוער לנוער (פעילות התנדבותית).

שם היה בדרך כלל כבוד למורים יותר מבישראל, אבל היו גם תלמידים חוצפנים.

אני השתתפתי בכל השיעורים. פחות במקצועות העברית. למורה היו פונים בשמו הפרטי או בכינוי "המורה".

היו עונשים כמו השעיה מביה"ס ליום יומיים או להישאר בביה"ס בתום יום הלימודים שעה-שעתיים. מי שאיחר בבוקר נשלח לספרייה והיה צריך להכין עבודה עד להפסקה. לפעמים הזמינו גם הורים. לגבי אלימות-זכור לי שבאחד השיעורים תלמידים מהכיתה שלי היכו זה את זה, וזה נמשך גם בהפסקה. אני הפרדתי ביניהם.

בוונצואלה היו שתי אסיפות הורים כמו בישראל.

מה שהכי הפתיע אותי בארץ זה הצבעים שבהם צבוע בית הספר מבחוץ. חוץ מזה אני מרגיש יותר חופשי פה מבחינת הביטחון האישי. שם הייתי צריך לחכות להורים שלי שיאספו אותי מבי"ס. פה אני יכול ללכת ברחוב לבד.

סיפורו של טיאגו

בן 9, עלה מברזיל

שמי טיאגו, עליתי לארץ מברזיל, למדתי בפארה, בבית ספר שנקרא "שינצ'או", למדתי עד כיתה ג'.

בברזיל, לומדים בבית ספר מגיל חמש, כדי להגיע לבית הספר הלכנו ברגל, המרחק היה קצר בכיתה היו 20 תלמידים, הייתה לנו תלבושת אחידה, לבנים- מכנסים כחולים עם סמל בית הספר משולש בצבע כחול ולבן בברך, חולצה לבנה ובשרוולים שני פסים כחולים וסמל של בית הספר. הבנות- לבשו חצאית כחולה וחולצה לבנה עם סמל בית הספר.

בשער בית הספר עמד שומר שקיבל את התלמידים בחיוך. למדנו משעה 8:00-12:00. את ארוחת הצהריים אכלנו בבית. למדנו בעזרת ספרים ומחשב, למדנו פורטוגזית, מדעים, חשבון, ספורט ושעת קריאה. מורה אחת לימדה את כל המקצועות.

בבית הספר הייתה בריכה ולמדנו לשחות, היו כללי התנהגות ברורים וכולם היו ממושמעים, המורה נתנה שיעורים וכולם הכינו אותם, הציונים היו מ 1-10, הציון הכי נמוך היה $3=30$. היו לנו הפסקות של 25 דקות, כשחזרנו מההפסקות נעמדנו ליד הכיתה בטור וחכינו בשקט עד שהמורה הגיעה ורק אז נכנסנו לכיתה.

כשילד קיבל עונש מהמורה הוא היה הולך לחדר של המנהלת ויושב שם. היו לנו אסיפות הורים, פעילויות כמו טיולים להכרת הארץ, היה כיף נהנינו מאוד. היו לנו גם חופשות, החופש הגדול שלנו ארך שלושה חודשים. בחופשה נהגנו ללכת לעיר לקניון, נסענו לרוי דה ז'נרו, הלכנו לים והיה כיף.

בברזיל גרנו בבית גדול בצבע לבן, בבית היו שלוש קומות כל בני המשפחה גרו שם. גם סבתא שלי גרה איתנו.

כשעלינו לארץ, הגענו במטוס לנמל התעופה בישראל, כל הדרך התרגשתי מאוד. משם לקחו אותנו למרכז הקליטה בבאר שבע, הכרתי שם חברים חדשים. אחרי שבוע הגעתי לבית ספר. קניתי תלבושת אחידה, ספרים מחברות, כשהגעתי לכיתה הרגשתי מאוד מוזר, היה לי קשה כי לא הבנתי את השפה.

בהתחלה, בהפסקות ישבתי לבד על הספסל. לאט לאט הכרתי חברים, נכנסתי לכיתה האולפן שבבית הספר. אני מאוד אוהב את האולפן. אני נהנה שם ולומד עברית, היום אני מדבר טוב עברית, קורא וכותב ויש לי הרבה חברים. עכשיו אני מרגיש ישראלי!

סוף דבר...

הסיפורים האוטנטיים מבטאים את הרצון של התלמידים העולים לספר על חייהם בעבר. קריאה של הסיפורים פותחת צוהר לקשיים ולאתגרים של התלמידים ושל הסביבה הקולטת. נסיים בתגובה של מחנכת ומנהלת בית ספר לשעבר שקראה את החומרים:

"נהייתי מאוד מקריאת הסיפורים. שנים עבדתי עם תלמידים עולים ומעבר למידע הקונבנציונלי לא הייתה לי הצצה כזאת לסיפורים הפרטיים, לעולמות שמהם הם הגיעו ולשונות הרבה ביניהם. עלו מאוד חזק ההבדלים התרבותיים אבל גם האישיים: הנערה מאוקראינה שלמרות הקושי העצום שבמעבר, חוזרת מספר פעמים על אהבתה לארץ, איך משמרים את התחושה הזאת? לעומת הנער האתיופי, מנדה, שבא מסביבה של קהילה מגובשת "20 איש עזרו לנו לסחוב את הפרה" - ובארץ הוא לבד מתמודד עם הקשיים. ילדי החוזרים "שטועים לחשוב שהם יודעים עברית". אצל מאיה יש מיקוד בולט ב"אני" לעומת סיפוריהם של השניים האחרים. ניכר שהיא מגיעה מחברה בה צורכי הפרט הם במרכז. הבטו האתיופי, מדגיש הרבה מאוד את נושא הזמנים - למה? מכל הסיפורים כולם, עולה פער גדול בנושא המשמעת, החוקים והכללים. בחלק מהסיפורים ניכרת נימה של געגוע ואהבה למה שהיה, לצד האמירה שאנחנו בארץ וכאן צריכים להיות. האם זאת לא תפישה שעשויה להתמוסס? יש כאן יופי של חומרים לעבודה חינוכית וידע למחנכים על העולמות מהם באים הילדים".

תודה!

תודה !!

תודה למדריכי האגף לקליטת תלמידים עולים שהקשיבו לתלמידים ורשמו את סיפורם.

התוצרים מאפשרים להבין את השונות הרבה שקיימת בין סביבת הלמידה בארצות המוצא לבין מערכת החינוך בישראל.

ונובע מכך הצורך ללמוד, להכיר ולהבין את מאפייני המעבר הבין תרבותי.

אנו רואים בראיון האישי כלי למורה הלומד להכיר את תלמידיו העולים.

ריכוז החומר : טלי אלבו

עריכה : רויטל דותן, ענבר שטרית-בראשי, טלי אלבו, רומן שניידר, שירה ישעיהו

קוראת חיצונית : לידיה פרנק, מורה לספרות

חברי הוועדה לבחירת הסיפורים :

רויטל דותן, טלי אלבו, שירה ישעיהו, רומן שניידר, קרין ברדה, בליינש מקונן, ויקי פלדמן